Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дениз ◆ ЕРА, 11 МАРТ, 1982 ШУ. ◆ № 30 (8596). ◆ Мах 3 кеп.

КХЫ А ДИКАГIА БЕРГБА БОЛХ

ЦхьайтталагIча пятилетки шоллагIа шу дика дIадолийна тха № 3 йолча шурин ферма коллективо. СССР вIашагIъелла 60 шуи, Нохч-ГIалгIай АССР 60 шуи, нохчийн гIалгIайн шоай лаама гIо Россига юкъебаха 200 шуи дизара цIейнта дукхаьа доладаш оаха декхарш тIа-ийнад шера план 420 тонн йолаш паччахьалкхенга 130 тонн шура йоаха. Укх шера шин бетта оаха схьай тхоай план тIехкховчаш а еш 82 тонн шура.

ДIадахача шера са вIаштIехьдаьлар кхо доярчел тIехъяла. Укх шера доккхагIдола декхараш тIаийнад аз. хIара IаттагIа 3500 килограмм шура яккха, план 2250 килограмм йолаш. Шин бетта аз яьккхай 301 килограмм шура.

Дукхача шерашка социалистически ядье хьалха латташ хьаснай, бакъда укх шера са новкъост Кодзоева Хади хьалхалынай сол. хIара Iаттагара [illegible] килограмм шура. Хаде а уйнйоад ... дукха [illegible] хIара IаттагIа 3200 килограмм шура яккха.

Иштта дика толамаш хьахаз тха новкъост Дзаурова Мишхана а. Шера план 2250 килограмм долаш ... декхарш 2800 килограмм йолаш ... бетта хIара [illegible] гIара цо яьккхай 124 килограмм шура.

ЧIоагIа лорао оаха ферме ден распорядок, доаттаьа рацион. ХIара Iатта дIалохкаь ду 25 килограмм дика силос, 2 килограмм йол, 2 килограмм концентраташ, 30 литр барда, 1 килограмм сиха жом. Май беттага кхачалца тоъаргдолаш да тхога докъар.

Д. ДЗАУРОВА.
Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза № 3 йолча ферма доярка.

ССР 60 — СИЙЛАХЬЧА ЮБИЛЕЙШТА НАКЪАДОЛХАШ

17 апреле — коммунистически субботник

Дерригача советски халкъо санна, Грозненски швейни объединение коллективо дог раьза а долаш, хьаллаьцаб москвичий патриотически болам — 17 апреле ерригсоюзни субботник чакхдоакхилга. В. И. Ленин ваьча сийдолча денна накъабаха кийчлуш ба хIанз укхаза. Ерригача цехашка, участкашка хиннача магингашка дийцар Ленински субботник къахьегама овсарле лакха йолаш чакхдоакхилгах.

Объединене вIашагIъеллай лаьрххIа штаб. Цун керте латт предприяте генеральни директора заместитель И. С. Назаров. Къахьегама цIен долча хана болх беш хургва 3340 саг. царех 3200 шоай балха сменашка чакхдоакхаргда субботник.

ПланагIа дехьI «цIеча шоаттаеш» санна 135 эзар сома маьха товарни продукци арахеца 17 апрель хьатIакхчалехьа кхоергья 12 эзар метр материал, субботник долча дийнахьа о эзар берий изделеш дьаергья цох. Цу дийнахьа даьккхача ахчах XI пятилетка фонде 6 эзар сом дIачудохийтаргда.

Ленински субботника дика кийчъеннай коммуниста Л. И. Кочетовас кулгалду къахьегама хьалха латта № 1 йолча цеха коллектив. Цо массаза а кхоачашдо сменни нормаш, арахеца продукци дикал лакха йолаш я.

— 40 совтIа саго, — ду цо парткома секретара Л. Т. Селезневас, — В. И. Ленин ваь 112 шу дузаш XI пятилетка шин шера план кхачашйергья.

Ф. МАЛКОВСКИЙ.

* * *

Изза шоаш даьккха ахчи дIалургда пятилетка фонде Ерригсоюзни коммунистически субботник хулача дийнахьа Ленина орден делача № 7 йолча [illegible] грозненски участка ... ерриша [illegible]

[illegible]

Г. АУШЕВ.

Барт болча беркат соц

Дика чакхдаьккхар цхьайтталагIча пятилетка хьалхара шу тха колхоза хьайбаш леладераша. Боахаме 1380 тонн шура яьккхар цар. Из а лурчогIа яьккха хинначул 81 тонн дукхагIа.

Цу гIулакхо вIаштIехьдалийтар паччахьалкхенга шура йохкара шера план тIехкхоачашъе.

Тхо — хьайбаш лелладераш геттара раьза долаш дика къахьийтар соахка колхоза доаньараш Iалашдеш хиннараша а. Масала, 1980 шера хинначул шозза дукхагIа доакъар кийчдир цар. Цудухьа соахкарчул кхы а дикагIа къахьега вIаштIехьдоал тха а. ДIабахача шин бетта планал 8 тонн совгIа а йолаш 188 тонн шура ехкар оаха паччахьалкхенга 1 март хьатIакхачалехьа. Цул совгIа укх шера шин бетта ехкар соахка цу юкъа ехка хинначул итт тонн дукхагIа а я.

Шурий ферма шиъ я тха колхозе. Соахкарчул дукхагIа я цу шинна коллективо новкха шура, из доацаш хIара дийнахьа тIаьхеташ а я. ХIаьта а яхье хьалха тха — цхьоалагIа шурия ферма я. Аз йиса доахан латтача кхоалагIча корпусе бу болх. Цу чу латтача 117 Iаттага хьожаш со в йолаш ялх доярки шин бежа Iуйн ва. Тха коллектив комсомольско-магирхой я. Овсаре къахьега кхы а цхьан хIамо — тхоайла брат, цхьоагIо хиларо карагIдоалийт тхона. Кхоачамбоацар гучадаьлча цунна са бала бац аьнна дIагIоргволаш цхьаккха саг вац тхона юкъе. Ше хьадечох санна дог лазаш хул ерригача коллектива хьадечох. Цунка тешал деш масал а доаладергда аз.

Балха яьзар цхьан дийнахьа тха. нешах цаI. Цул совгIа балха ца йоагIаш шин бехк болаш из йиса йоацилгIа шеко йолаш дар тхо. Цудухьа дерригаш цхьана дIаэтта цун доахана доал а дир оаха, тхоайчарна санна дика. ХIаьта болх чакхбаьлча сарахьа из йолча цIадахар. Понкха температура йолаш меттара хьалгIатта низ боацаш уллар из. Ерзазица из йолча цIар тхо дерригаш болх чакхбаьлча. Дувнар цунга ферма баьхах, цун доахах, новкъостал дора цIагIара цхьацца гIулакхаш чакхдаьх. Цу юкъа къаьстта чIоагIбелар тхона юкъера барт. Ала из эшаш дер чу кхетадир хIаране кIалависача шийна а иштта гIулакх дергдолга.

Боча чакхбаьлча дийнахьа даьчна итог ю оаха. МоллагIа тIера е IаргIача доахана группа шурий [illegible]

гIа шура Чилаева Яхас доакх хIанз — дийнахьеки буси хIара кхоабача Iаттагара 9 килограмм. Яхье цунна тIехьа со йоагIа. ДIахо Малаева Зоя, тIаьхха са йиша Аминат Эгтара кIезигагIа шура Дзауровгlар Пакантаси Маликаси йоакх. Уж болха тIера боацандаь нийсленналац иа гIулакх. Цун бахьан да цар леладечарна юкъе дахкиза дукха доахан хилар. Къа а денна цхьадолча доахана кIезига шура луш хилар. Бакълар аьлча уж тайпа доахан Iулла юкъера дIадоахаш да тIехьарча хана. Масала, Яхий группера къабенна пхи етт дIабаьккхаб тIеххьарча хана. царна метта къона пхиъ а луш.

Къаьстта хоастаé белам ба са Чилаева Яха! Итт класс чакхъяьккхачул тIехьагIа ера из тха коллективе. ЦIагIа е кхыча моттиге доахана доал деш хина ялае-м тамаш е езаш хIама дацар, цхьабакъда тхо цецдоахаш лоацачча юкъа караерзайир цо доаркай балха говзал. Сона моттачох юкъера образовани хиларах карагIдаьлар цунна из гIулакх. Цунна цхьана, юкъера дIадакхха йиш йолаш дац из массарел казай хилар, бича а лоадам боацаш мара пайда лургбац аьнна хетлуш бола моллагIа болх цо беррига шийи 1еркам дIабохийташ кхоачашбеш хилар. Дийнахьа сарралца къахьийгача а кхыбараш санна кIаьдлуш ца хилар. Кхы а цаI да цун дика. Самукьа еннлар, нахаца эзди, новкъоста моллагIча хана гIо де кийча йолаш я из.

Шура дукхагIа яккхар дуьха лоатIабеча къовсаме вотало яккхитара шоай низ дIакховча новкъостал ду тхона бежа Iуьша Ануев Абдурахмани Бахарчиев Хьамидги. Шена лостам болаш лоатIаю цар хьайбаш помещени, шин доахахьа кхоаб доахан, и. кх. дI.

Тхоай коллективе дийцар оаха шура а самъяккхар дукха Шелковской района толашалIа йолча доярнаша республика хьайбаш лелладерашка дукха ха йоацаш дань кхайкарал. Баьдар вьяча тха долчул дикагIа балха хьалаш долаш я уж. Цар боахамашна а доакъар кийчду цехаш дикагIча фуз да доахан, юкъейоалалий боккха пайда луш йола поточноцеховой хьисапе хьайбаш лелладара метод. ХIаьта а цар патриотически болам хьал а доацаш хIанзалца тха боа[illegible]

[illegible]

А. АЛДАМОВА.
Сунженски района Ленин цIерагIчи колхоза доярка.

СССР 60 шо дизара сийлен къахьегама вахта тIехь дика дIахьош я «Красный молот» заводан болхло С. Умалатова. Цо хIара дийнахь дика тIехьхоьчашьо шин норма, цхьаьнха гIадат доцаш чакхдоьв сварочни бизэташ.
СУРТА ТIА: С. Умалатова.
В. ДЗИСЯК сурт.

Назрань: селхан, тахан, кхоана

Назрань кхача городе 15 шу гаргга хо яьннай. Из геттара а къона город я, цхьабакъда шерагара шерага шерлуш, тоалуш йоагIа из. Къаьстта чIоагIа эргаьлар из дIаяхача пятилетка шерашка. Городе куц-сибат хувцаш дукха гIишлош хьалъяьй укхаза. ИттлагIча пятилетка шерашка леррагIа кхоачашъеш хиннай социальни программа, цо къаьгга хьехьокх хьамсарча партеи правительстван къахьегамхой чIоагIа йоакхо еш хилар, цар хьашташ дизза кхоачашдара хадденза Iерхо еш хилар.

Хьинаро къахьегара, нахьа быта, салаIара, материальни базарех хьалаш тоаделга кертарча декхарех цаI лоархI вай мехка. Цу даькъе иттлагIча пятилетка шерашка карагIдаьинар фуд-теш? Цу шерашка къонача городе хьалдаьд 19 эзар квадратни метр йола нах чубаха цIенош. Цо торо хилийтар эзар совгIа болча дезале базаре хьал тоаде

КIезига балхаш даьдац городе бахача наха деш дола гIулакхаш тоадара а. Бола бе йолаллийтай 3768 дешархочоа лаьрхIа школаш, 280 моттиг йола берий башамаш, 420 моттиг йола гостиничи хьисапера ши общежити, культура Дворец, эзанера кинотеатр, автовокзал, универмаг, торговлен юкъерча йдачани къайнола предприятеш.

ВIашагIа а авиа бола бе но левлинтай керда предприятеши организацеши Церах «Назраньрайгаз» яха трест, «Горэлектросеть», «Назраньмежрайводоканал» яха участок, аэрофлота касса

Иттлагlча пятилетка шераш ка къоначa городе йиллай 14,5 километр дIоахал дола хипровод, 10,4 километр газопровод, 12 километр долча нахкъашки 16 километр долча гIашлой нахкъашки асфальт йиллай Газ чуйиллай 600 квартире, дIаегIай 17 эзар га. «Электроинструменти», кирпичаш [illegible] заводашта юхо гахьнаш дIа а егIа сивераш хьй

ЖагIа а буллаш тоаьй Кирова цIерагIа йола Победа, Пионерски, Ингушски яха улицаш, электрически сердал а юллаш сийрдаьхай Скрябина, XIX партсъезда цIерагIа йола, Московски, Свобода, Коммунистически, Мира, Половинкина цIерагIа йола улицаш.

Деррига а иттлагIча пятилетка город Назрань тоадра дIадахийтад миллиони 450 эзари сом. Цу шерашка дикка тоаделар бахача наха бытовой гIулакхаш делга. Пятилетка бахача наха бытовой гIуделлаш лара йола керда итташ фармаш юкъейоалаьй.

ХIанз йоккхий промышленни предприятеш, гIишлон организацеш, дешара заведенеш я городе. Оаха къаьстта доккхал деш я кхо эзар Iаргга саг къахьегаш йола ГI Арнова цIерагIа йола «Электроинструменти заводи Назрановски трикотажни фабрикаи. Назранe бола беш я мельзавод, кирпичаш ю завод, автотранспортни предприятеш, маьлх ю завод. ПМК-432, ПМК-155, ДРСУ, иштта кхыйраш.

Промышленносте а гIишлош ача а хьалхегаш городера алх эзар гаргга саг ва городерча № 14, № 27 йолча шин проф техучилище токарий, инструментальщикий, слесарий, а1а маш тегарий говзалаш, [illegible] раш Iомаеш дешаш [illegible] эзар гаргга саг. ДегIайоагIаш латтача къонача городе Назрано болалой класса йола керттера резерв я из.

КарагIдийннараш гIадоугаш да. Цхьабакъда, цхьайтталагIча пятилетка шерашка хьалкхашка латташ дараш кхы а бехктокхамегIа декхараш да. Керда цIенош хьалдергда, тоадаргда городе бахаш а къахьегаш а болча нахьа къахьегама, быта, салаIара хьалаш. Капитальни ремонт ергья культура ЦIенна, берий башамашта, маьхьа оча завода, горгоплоэлектросета, типографена, городской рынок уллача моттига.

Мельзаводе хьалъе лаьрхIад 44 эзар тонна лаьрхIа йоккха элеватор производственно-технически лаборатори шийца а йолаш йола административни корпус.

1982 шера городе Назранe хьалъяьргья районни котельни, газ чуйилла лераI 200 квартире, ши километр дIоахал дола газопровод юлларгья.

Городе а районе а бахача наха шин тайпара доккха цIей хургда укх шера 320 моттиг йола больнични комплекс «Слава» яха мемориали хьалъяь йистекар.

Лоацца аьлча да дезаш дер дукха да. Iоаш керттера да кхер лоархI оаха цхьайтталагIча пятилетка хадаеш толама кхоачаш а еш. городе бахача [illegible] тоадерга. Цу гIулакха мел эшаш йола торонаш тха чолаш я. Церах оаха бизза пайда а эцаргба

Д. ДАУРБЕКОВА.
Назрановски горисполкома председателa заместитель.

Торонех бизза пайда эц

Доккхача политически къахьегамех хьинарца дегаш гIоз а даьлла къахьег укх денешка «Союзавтоматстром» Ерригсоюзни Iилма — производственни объединене Грозненски опытно-экспериментальни завода коллективо.

Хапал хьалха кхоачашъяьй цхьайтталагIча пятилетка шоллагIча шера шин бетта план. Планал совгIа арахийцай 20 эзар сома маьха продукци, 2,5 процент лакхъеннай къахьегама овсарле, кхоадьд 6 тонн аьшки бос бола металли, 4 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 10 эзар сома маьха материалаш.

Завода 130 болхло ва апрель бетта чотагIа къахьегаш. Ди дейгара ме доалл лакхлуш латт производства хьалхалаттарий толамаш. Шерра льржай завода коллективе «СССР вIашагIъелла 60 шу дизара — 60 хьинареча къахьегама кIара» яхача девизагIа йола социалистически яхь. Хадданза лакхлуш латт арахецача продукце дикал. ЦхьайтталагIча пятилетка хьалхара шу дIадолалуш ерригача продукцех 38 процент яр. дикала знак тIалатташ хинна-яле. хIанз цун боарам 50 процентага кхоачаш латт. вешта аьлча пхи са бола знак тIалатташ хургья заводо арахецача продукцех пайсса ах.

Из массел дукха продукци лакхача дикалиа арахеца тха вIаштIехьдаьлар «ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаяро, — яхаш дуац заводе парткома секретара Зациевин Виталин Викторовича. — цу яхьа итогаш ю хIара дийнахьа ХIара участке, цехе, бригаде кийчлуча хьокхамий улгаш тIа дIаязду смена чакхъяьннача тIехьа тахан даьчох дола хьокхамаш Цу гIулакхо къаьгга хьалхьокх хьалха малаб, цудухьа балха ха зехьа са ваеш болх бу, шийн тохамаш такхде гIерт хIаравар.

Кертерча даькъе цемент ни заводашка. маркхала бетонни улашка къахьегама процессашта автоматизаци пра лаьрхIа я укхаза арахеца продукци. Тахан заводо хьаю 15 тайпа йола аппаратура, хIаьта дукхагIча даькъе опытно-экспериментальни а я из. Хьаьвчул тIехьагIа тайп-тайпарча хьалдика ду цун бахь, техк кхоачамхаацарш Цул тIехьагIа вай мехка дукхача предприятешка лаьрхIа серийно арахеца йолаш. ТIехдика хургрозненски образецаш царех вIашагIъеллача аппаратурас на йолаш дукхача хана бола бу, [illegible]

СССР вIашагIъелла 60 шу. Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу. нохчийн гIалгIайн шоай лаамагIа Россига [illegible]

Хьинареча къахьегаме масал а гойташ болх бу коммунисташа Быстрический вежараша МостовойгIар, кхычар.

Сийлахь юбилейшта дахьа доагIара накъадахьра дезенош хьатIакхачалехьа пятилетка шин шера план кхоачашъярах рапорт даладош денназ 15 бригада коллективо. 120 болхлочо.

Доккха тешал ду завода кулгалхоша парткома секретара Чебиев Мохьмада кулгалдеча штамповщиких бригада коллективо бера геттара бехктокхамеча балха. ЛаьрхIача становаш тIа кийтаю заводе аппаратий корпусий оатхалаш. Цхьа болхло вац бригаде шна декхараш кхоачаш ца деш. Дукха терко ю вар материалаш. Бийдал кхойра вIалла отходаш доацаш болх барах штамповщикаша хьандиехьа кходаьд 600 килограмм бос бола металли аьшки. Бийдал материалаш, электроэнерги, металл кходара дукха кхетама — политически болх бу заводе. Дукха къахьег цу хьакъехьа халкъа контролераша, рационализатораша, производстве хьалхалаттараша. ХIара бригаде, цехе юкъа йоалаьй дерригех кхоч фонд, [illegible] материалаш дIалаьлю лаьрхIача книжкаш тIа.

Ши эзар сома маьха рационализатори предложени юкъейоалайр укх шера дикагIбелча рационализатораша Ю. [illegible] К. Куриleва А. Алехина А. Мостовой Т. Лазова кхычар. ДIахача шерашка приборий шкафай цхьайолча элементаш бос бола дIаргIахьа листоех йора завода, хIаьта рационализатораша [illegible] метод кораьй ХIанз цхьа [illegible] сварчаш вIашагIъехк уж Дукха маьхера бос бола металл кходе вашIехьдоалийта иа маьхера рационализатори предложени ра инженер В. Попов. Кердача техника бола барро вIаштIехьдоалий хIара шеран 30 килограмм бос бола металл кходе

Къаьстта [illegible] механо [illegible] цеха чакхбиннача дIадахача шера 11 тонн 300 килограмм бос бола металл кходаь Двуреченский Анатолий [illegible] бригада коллектив. [illegible] Почета орден [illegible] [illegible]

Дукха [illegible] [illegible] дy заводе. Укх тIехьарча 4 — 5 шера 30 — квартир на вIаштIехьдаьта [illegible]

[illegible]

КЪАХЬЕГАМА СИЙ ЛАКХДЕШ

[illegible]

СССР 60

КПСС XXVI СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

Социалистически яхьа дневник

Барт бола бригада

ДІадахача шера ялк бІаь гектара тІа коартолаш хьалкхаьлар Назрановски района «Экажевский» совхоза къахьегамхоша. Уж чузача деношка ккай тІара хьа мел йоаза коартолаш машинашца ІочуккхаьлІар совхоза центральни хьатта Цига хьаьрижа ьинкараш печча хьалчкен план кхоачашъяра цу саььате кхьча грузовикаш тІа а ювтташ дІаузийтар торгови предприятешка базашкан Из бола беш шоай къахьтта кхалнахьа бригада яр [illegible]. Аушева Гоше кулгал а деш.

Саг цецваллап сиха бола беча кхалнаха лоаццама хана планагІа йоагІараш 3400 тонн йоаш зарж а зерке дІаяьхийтар 3914 тонн коартолаш, хІаьта фуна паьргІа 3000 тонн хранилищен злаш яьи дІа а оттадир.

ХІара дийнахьа 170—200 процентага дІахьоачаш шоай бетта нормеш кхоачаш а еш кьахьийтар бригадира Аушева Гоше, Гандалоева Дугурхана, къонача бокхлоша Измайлова Лидас, Берсенова Эсета, Албогачиева Фатимас, Албогачиева Марема, Гандалоева Хадижата, Албогачиева Любас.

Фуна паьргІа хранилище латта коартолаш зоржаш тІатайІа бола беш боазе Гоше бригадера кхалнах. Тахка йоалаенкараш дІакъеста а еш селкашца дІаюаргІолча кондицегІа йола коартолаш корж цар ХІанале дІаоттаьй дІа мара ца езаш цаІи эзи эзар тонна коартолаш.

Хранилища дукха тахьа йоацаш ара элеа латт коартолаш а в хьаьстача цар зерма езаш Хьатта заведующи М. Дзейтов дог тийша ва из бола а Гоше бригадерча кхалнаха дика чакхбоаккаргхьлараз.

— Укх шера коартолаш кхаеш ялк механизированни звено кургаь [illegible] боатаме, — йоаг совхоза партбюро секретара Газдиев Мусас.—Уж сиха дІадийна кхара лаьргаІа тохника кииччаьй, минеральни органически удобренешца лаьтта хьаьндаьд, кхьі тІа эша балхаш дахь.

Ишта дикача гІулакхашца дездио укх шера шоай деза цІей — 8 марта Аушева Гошеи цун бригадерча кхалнахеи.

С. АУШЕВ.

СУРТА ТІА: (аьрдеьара аьттехьа) Аушева Гоши, Измайлова Лида, Гандалоева Дугурхан, Берсанова Эсет, Албогачиева Фатима, Албогачиева Марем, Гандалоева Хадимат, Албогачиева Любе.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЯЬЧА КИЙЧОНГА ХЬЕЖЖА

Хьайбаш Іангара мишта доах хьожаш хилар тхо укх деношка Урус-Мартановски района «Труд» совхозе.

Шурий ферма коапаІарашка тха машин сошийр цу дийнахьа ха деш хиннача бежа Іуно Бицилаев Хьасана. МалагІа гІулакх долаш даьхкад хайначул тІехьагІа, машина тІера Іо а даьха лаьрхІа молхаш техача опилкаш тІа гІолла чакхдаьлча мара цо чудитанзар тхо ферма коа.

Ферма конторе бар совхоза хьайбаш леладеча цеха начальник Асланханов Баудин йоаккхача шурийна учет лелаю Висаева Баянти. ПенагІа хьалтеха доалача улга тІа йоазув деш яр из.

Коллектива балхах дувцилга дийхача:

Доахан Іангара мишта доах къаьстта дика гу бІаьсти йоалача хана. Соахка шортта Іалашдир оахь доакъар. Цунах цхьадар района кхьча бовхамашка декна доллаше а, бІарччача Іалиа рационага хьежжа кхаба вІаштІехьдаьлар доахан Цунга хьежжа я йоаккха шура а. —йоах Асланханов Баудина. — Масала, хІанз хІара дийнахьа Даьхена дІалу шура соахка укх хана хинначул 120 килограмм дукхагІа я. Дега бокха тоам беш да дукха спе а шура хІара дийнахьа тІанхеташ хилар. Хьажал шо Висаева Баянтас деча йоазонга.

ІуйрайІна доярнаша яьнкха шура дІаьлаьеш яр из. Гуш ла цу дийнахьа хІара кхоабача Іаттагара яьккар хьалхарча дийнахьа яьккхачул кІезанга дукхагІа колга, цхьабикъда дьоанал йоагІачул лоагІа яр.

— Из доккха гІалат дац. Іуйрийна йоакихача шурий хьоанал сарахьа йоаккхачул лоагІа хул массе хана. Хьажал шо, селхан Іуйрийна яьккхачун хьоанал 3.5 процент мара хиннаеце, сарахьа яьккхачун 3,8 процент хилар. ХІаьта дийнахьа яьккхача еррига шурий хьоанал 3,05 процентага дІакхаьчар, планагІа хила езар — 3,6 процент, йолча —аьлар Баудина.

Доахан чулиттача цхьан помещене чудолх тхо. КІалхьарнир кийца хьайбаш латта моттигаш цІена я. Хьаьшка доакъар дуллаш ши саг воаля

— Уж ба тха толашагІа бола бежа Іуй Чупалов Ибрахіима Тужиев Хьусени. Цар шинне Іунал деча доахангара эггара дукхагІа шура йоакхх, — йоах Баудина. — ХІанз доакъар диллараж чакхбоалаш бац цар тахенара болх. Сайрийна керда кІалхьарцар а дах кхы а цкъа доакъар дилла деза. ХІаьта пул хьалха доахана ца дуаш дитача доакъаря юкъера дІахо пайда аца ниш йолаш дар хьа а къоастадаь, цунах цхьаьцца минеральни хІамаш теха кийча даь доахана бийсана дуаргдолаш кийчде дезаш да.

РЕПОРТАЖ

Доакъар шортта да аьнна ферма къахьегамхоша из пайда бовцаш доя ца делга. Шоай декхараш лерттІа кхоачашдара цу шин бежа Іуно йоакхо елга хьехьокх цу гІулакхо.

Шена лостам болаш я хьайбаш латтача кхьча помещенешка а. Доакъар дулла кхо, цуьхаш арайоаккха еррига транспортераш болх беш я. Санитарно-гигенически бокъонаш лерттІа кхоачашъю доаркаша. Цудухьа паччахьалкхенна дІалу еррига шура цхьоалегІча сорта я.

— Хьайбашта Іунал деш деча дукхагІдолча балхашта механизаци яр, доакъар шортта Іалашдар толам баькхара кхоачам болаш дац, нагахьа санна наха юкъе барт ца хилча, хьадечох цар дог лазаш ца хилча. Цудухьа коллективе барт хилийтара, балхацара наьха бІзам совбаккхара, цар политически кхетам лакхбара хьадлонга йоакхо ю ферма а совхоза а кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша. Яхьа итогех хІара бетта хьалхара кхоъ моттиг яккхарах луча премеш совгІа. планал дукхагІа яьнкхача шурах а ахча лу дояркашта, бежа Іушта. — йоах Баудина. — Еча йоакхоша хьежжа къахьег ферма хІара болхлочо. Шура янкари планах лоархІа ца еш цхьаккха доярка яц бовхаме, хІаьта шоаш тІаийца социалистически декхараш тІехьдоярках 14 кхоачашду

Ферма цІе уголок. Сапаргіата, сийрда, йІайха я цу чу. Мунъа йолча хана наха салаІара мел эшар да. «Хьайбаш леладерий уголок» яхача моттиге латтача истота тІа укх доахана зоотехнически, ветеринарни Іунал деш, уж летташ ду балхаш мишта чакхдаха леза хьехаш дола книжкаш. ДикагІа гургдолча моттиге хьалтеха доал «Тахан — селханарчулла, кхоана — таханарчул дикагІа!» аьнна йоазув тІа дола плакат. Цунна кІал «Молния» йоал. Цу тІа дувц «Знак Почета» орден лелаеча доаркана Хаджиева Балитана, бежа Іуна Чупалаев ИбрахІима балха тІа карагІдаьннача. Масала, Баянта шу доладеннача дена 412 килограмм шура ьаккхай хІара ше кхоабача Іаттагара. хІаьта хІанз царех хІаранегара дийнахьа буси юкъера лаьрхІача 8 килограмма йоакх.

— ДІалха пятилетка дийна шера кхоачашйир Балита, — дувц Баудина. — ХІаьта цхьайтталегІа яр кхаь шера ах шера кхоачашъе доаш денпад. Из цо кхоачашдергхилярах теша йиш йолаш а да. Масала, соахка планал совгІа 300 килограмм а йолаш хІара кхоабача Іаттагара 2300 килограмм шура яьккхар цо. Хьинар долаш къахьегамхо хиларал совгІа хьехамча а я из. Балха говзал карарзае цо новкъостал даь дукха доаркаш я хІана ферме къахьегаш. ХІаьта цар тайпан цІераш яьха а варгпаш. Цул совгІа ферме болх беча наха юкъера барт чІоагІбара доакха новкъостал ду цо тхона.

Геттара раьза ба совхоза кулгалхой доаркаша: Харцаева Руцъетас, Наранлова Хулиматас, Магомадова Шукранас, Плаева Сегиратас, Бишлаева Аблатас беча балха. Дийнахьен буси хІара кхоабача Іаттагара 7 килограмм совгІа шура йоаких цар.

Соахка план 650 йолаш Даьхенна 667 тонн шура дІаелар цу ферма коллективи. ХІаьта цунах кхоачамбаь Іе дага а яц. Планал совгІа итт тонн йолаш 670 тонн шура дІолла дага я укх шера.

— ДІахо а хІанз санна опсаре къахьеге лоархІачул совгІа а Даьхени шура дІайала ферма коллектива карагІдаргхиларах шек вац со. Хьайбаш леладеранга юкъе яхь леннелга, доахана доал лелга Шелковской района толашагІа долча боахамашна санна вІаштІехьдиикха дага да тхо укх шера, — йоах Баудина

М. ХАМАТХАНОВ.

КЪАХЬЕГАМ ДИКАГІА ВІАШТІЕХЬБАККХА

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

Нохч-ГІалгІайчен производствени коллективаша юбилейни шера хьалхарча деношка дена хьинар айдений къахьег 1982 шера йола йоккхий планаша тІайийца социалистически декхарши толаме кхоачашдара. Индустре балха шин бетта йолча итогаша къаьста хьахьокх дукхача коллективаша шу дика дІа а доладаь оттаьь задачеш толаме кхоачашъеш хилар.

БІарчча республики промышленность хьайийнча продукци маьхала никхарен къахьегама овсарле лакхъярех 1982 шера шин бетта план кхоачашъяьй. Планал совгІа межкага дІанхьочаи бІаьи хьараш сомий маьха продукци.

Най республике социалистически яхье хьалха дотташ ба мехкдаьттахой. Цар шин бетта планаз совгІа даькхад 20 эзар тонн мехкдаьтти 9 миллион кубически метр газ. Мехкдаьтта химе продукци, тракторни прицепаш, етта кирпичаш, кІира, мебель, кхачин промышленности цхьайола продукташ, хальха эшача дукхача товарий шин бетта план толаме кхоачашъяьй.

Наха эшаш дола товараш дукхагІеи дикагІеи арахецара йола мероприятеш чакх а йоахаш, республикерча производствени объединенеша, предприятеша шин бетта арахийцад 13,8 миллион сом мах бола культурно-бытовой гІулакхашта коа-нартеи яшиш дола товараш, планагІа арахеца дезаш хиннараш 13,7 миллион сома маьхка мара доацача, план кхоачашъяьй 100,6 процент.

ДІадахача шера шин беттана пайда 3 процент дукхагІа арахийцад укх товараш укх шера.

Планировани елга тоалара, бовхама механизмо еш йола вондецени чІоагІъяра тІехьа къовсам а доттабеш, производства эффективности балха дикали лакхъяра йолча программага хьежжа республикера 58 производствени объединени предприятий кердача хьалашка болх бе яьхай

Нормативно-цІена продукци арахецара шин бетта план 101,4 процент кхоачашъяьй цар. Цу хьокхама план дика тІехкхоачашъяьй Г. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент», «Красный молот», «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни, Грозненски ремонтно-механически заводий, кхыча коллективаша.

Соахка укх хана арахийцачул ялх процент дукхагІа продукци арахийцай «Пищемаш» заводе, «Красный молот» заводе — 1 процент, Грозненски ремонтно-механически заводе — 23 процент. «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни заводе — 7 процент, «Электроинструмент» заводе — 15 процент, иштта кхычахьа.

Дукхача коллективаша балха тІа шоай эффективность лакх а еш, къахьегама овсарле лакхъяра чотагІа хьаьи гІа мел кхийтта продукци, царех я «Электроинструмент» «Нефтехимзапчасть» цхьа заводаш, Веденски мехлесхоз, Гудермесски маьих кІ завод, кхы дукхараш а.

ХІара предприяте кІезига яц пайда хаьца йола тоонаш Царех я къахьегам кхетамца вІаштІехьбаккхар.

бригадни форма шерра юкъейоалар

Укх тІехьарча шерашка тІа-тІа шерагІа юкъехкхул къахьегам вІаштІехьбаккхара йола бригадни форма, ца прогрессивни форма шерра юкъейоалаьй машинашъечен металлобработкеи, мехкдаьтта доахача промышленноста кхы цхьайолча доазошкн. Бригадни формагІа къахьегача коллективаша хьахьекхад къахьегама овсарле лакхлулга, къахьегама дисциплина чІоагІлулга, зехьа йоаш йола балха ха кІезиглулга керда болх бе йолалуча цехашка, производствашка къахьета баха йиш йолаш мукъабоалийт дикка дукха болхлой. Къахьегама дисциплина чІоагІъяран болхлой балхара дІахьа буллаш хувцалулга кІезигларан даькъера партеи правительстван сощам кхоачашбара йолча лоархІамегІарчарех йола цхьа фактор я бригадни форма юкъейоалар.

1982 шера 1 январага кхачалехьа республикерча промышленни предприятешна цу формагІа къахьега йолаеннай 33300 саг чувоагІаш йола 2407 бригада. «Грознефть» объединене бригадни формагІа къахьегаш ба 70 процент бола болхлой, «Промавтоматика» НПО опытни заводе — 71 процент бараш, «Пищемаш» заводе — 67 процент болхлой, «Красный молот» заводе — 75 процент бараш.

Бригадни формагІа къахьегам вІаштІехьбоахилга шерра юкъедоаладаьча предприятеша толаме кхоачашъю къахьегама овсарле лакхъяра план, тІа мел кхеташ йола продукци тІанхетийт къахьегама овсарле лакхъяра чотагІа.

«Красный молот» заводе вІашагІъехьай хозрасчетни хьалашка болх беш йола 767 болхло юкъевоагІа 52 бригада. Уж санна йола бригадаш вІашагІа а ехка болх беш я Грозненски ремонтно-механически, радиотехнически заводашка. «Терек» яхача производствени мебельно-хьун хІамаш еча объединене, Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене аьшкабетона конструкцей заводе, кхыча предприятешка.

Къахьегам вІаштІехьбаккхара из форма ІалаьматедІика йолащехьа а, республикерча цхьайолча предприятешка юкъейоалаьяц бригадни форма.

Карабулакски химически реагентий заводе беррига къахьегаш болча болхлоех 10 процент бараш мара бац бригадни формагІа къахьегаш, «Трансмаш» заводе — 26 процент, Гудермесски «Мединструмент» заводе — 25 процент бараш.

Ахацел кІезигагІа бола болхлой бригадни формагІа къахьегаш ба нотгигерча промышленноста министерства предприятешка, электромеханически даьтта доаккхачеп заводашка, Гудермесски маьих еча заводе, кхычахьа.

Къахьегама овсарле лакхъяра, арахеца продукция дикагІа хилийтара йолта керттерча развегвеж цаІ я производствени процессашта шерра механизаци елга. Республикерча заводашкеи фабрикашкеи цу лостамагІа кІезига балхаш дац. Керда машинаш, оборудовани, поточни линеш дІаувтта а еш, механизаци ю производственни дукхача процессашта кІезигду кулгашца ду хала балхаш.

Эггара дукхагІа къахьегама механизаци яьй мехкдаьтта доахача, мехкдаьтта чакхдоахача, энергетически промышленносте, машинаш еча цхьайолча предприятешка.

Цхьабаькъда, хІанз а тІехьа кулгашца ду балхаш дукха да цхьайолча предприятешка, гІона долча балхашта механизаци елга эсала ле: продукцена упаковка сортировка яр, мовхьаш тІа доттаьи тІеьа Іадохашнн ду балхаш

Республика бІарчча промышленность хьайийнча гІона дола балхаш деча къахьегача беррига болхлой кхаь даькъех ши дакъа болча болхлой къахьегама механизаци яьнц. Къаьстта эсала лел къахьегама механизаци яра болх хьуна, кхачан, моттигерча промышленноста кхы цхьайолча доаькъой предприятешка.

Республика кхачан промышленносте беррига къахьегаш болча болхлоех 70 процент барий къахьегам механизаци яца ба. Иштта механизаци яца ба моттигерча промышленносте къахьегаш барий кхаь даькъах ши дакъа болча болхлой къахьегам а.

Дукхача предприятей кулгалхоша, инженерно-технически болхлоша шоаш дезаш дац даь технически прогресс шерра юкъейоалаяра, болхлой къахьегама механизаци яра. Цо хьахьокх керда техникеи прогрессивни технологии производствена юкъейоалаяра йола план кхоачаш ца елга рационализаторий изобретателий болх эсала вІаштІехьбаьнкхалга.

Производства эффективность лакхъяра болча наькъо дІадех волаш йолча ресурсехи тоаснехи ма моттигагІа пайда нийделга

Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой тІагІсотта къовсам доаттабеш ба СССР 60 шу Нохч-ГІалгІайчен автономе 60 шу, из ший долламагІа Россена юкъеяха 200 шу дузача юбилейшта сийленца маькъабахара.

Цу цІейшта керда къахьегама толамаш а доахаш накъахар хІара коллектива сийлен декхар да.

ДИКАЧА НАХАХ

Хьинар дола саг

Назрановски района «Электроинструмент» яхача заводе дукха ба къонахчарна шоай балха говзал дІаІомаеш бола ветераннш. Царна юкъе а белгалваьнкха йиш йолаш ва инструментальни цеха йиълагІча разряди токарь, коммунистически къахьегама ударник, социалистически яхье котваьнинар яха знакаш лелаеш вола Евлоев Сайд-Мухьмад.

Ше предприяте болх беш волча яхийтта шера дукха кагирхой къахьегама наькъа тІа баьхаб цо.

— Тахан санна дагадоагІа сона, — яхаш дувц Евлоева. — со эггара хьалха заводе венача хана цхьайола цехаш болх беш яцар, дукхагІа бола кагий нех де ца багІар, тоьаш бацар токараш, уж бар керттера оатхалаш кийчъе елараш. цудухьа токара ученик волаш дІаболабир аз 1967 шера болх.

— ВІалла вицлургвац сона сай хьалхара хьехамча, дика говзал йола токарь Котиков Мухьмад. Цо Іомадир сона дукхадар: хьинаре къахьегилга, балха хІара минутах бІаза пайда эцилга. Са балхах ка ца йоалаш моттиг нийсъелча, сихха сона тІа а вайн новкъостал дора, хьехар дора, шийн говзал хьаІомайора. Иштта къахьегар бахьан долаш шерагара шерага лакхлора са балха говзал, лакхарча разряда токарь хилар сох. ХІанз а тхо цхьан цехе болх беш да, сона новкъостал де кийча ва са хьехамча.

Дийнача, сарралла хІамах санна дуц Евлоев Сайд-Мухьмада шийн станокаш. МоллагІча хІамашна санна гІулакх эш цунна: цІенъе, кулг тоха, даьтта хьакха деза, тІаккха мара лерттІа болх берг бац цо. Цудухьа Сайд-Мухьмада дика кхетаду производствени декхараш кхоачашдарал совгІа, тІехьа тІайоагІа къона смена кийчъяр къахьегама ветераний декхар долга. Цо декхарч цо ше а дуза кхоачашду. Ше кхо ца веш, цхьаккха а хІама диц ца долийтаи кагирхошта дІалу цо дукхача шерашка Іоаяь опыт.

Тайп-тайпара кагирхой боагІа заводе балха. Цхьабараш хьалхха а дена шоай вахара некъ хержа хул.

Цхьаккха а бІаргкІалар ца боалийташ, хІара денна бу царна Сайд-Мухьмада кхетама болх. Дукха къахьег цо кагирхошта шоаш хержа професси еззалийтара, уж обществени вахара юкъеоалри. Цхьабакъда, хІанзалца Евлоева тІехьашка ваьнна, шийца болх бе цкъа хьоаттачи къо нача болхлочох дог шІакха моттиг нийсъенналц.

ХІаранена шийн тайпара, сага оамалга цуи сацхетамга хьежжа хул Евлоева къамьал. Хов цунна ше яхачунга ладувгІийта.

Эггара халагІа йола, мастеро мара кийчъергйоаца оатхалаш а цо кийчъеш яраш штампашта матрицаш, пресс формашта пуансонаш. Шиъ матрица е езача цо хІара сменагІа ю пхь-воархІ матрица. Заводе эггара хьалхарчарча цхьайтталегІча пятилетка шин шера йола план дІадахача шера декабрь бетта кхоачашъяь ваьлар из. ХІанз из болх беш ва 1983 шера январь бетта чотагІа.

Цо дІалуш йола продукци тІехдика мара хилац: завода ОТК тІахьожам боацаш дІалоц Сайд-Мухьмада кийчъяь оатхалаш, хІана аьлча из ва шийн тамагІа а долаш болх беш. Хьинар дола саг дукхаза а белгалдаьккхай сийлен грамоташца, ахчан премешца. Доккхал деш лелаю цо Ленински юбилейни медаль.

Дукха ха йоацаш цхьаькха ши совгІат деннад Евлоев Японий Сайд-Мухьмада. «Кагирхой хьехамча» яха ВЛКСМ ЦК знак, «Профессех дикагІвола болхло» яха знак. Шийна дагадоагІаш 25 саг совгІа болхло Іомаваьв цо. Царех дукхагІбараш хІанз заводе сий деши дика производственникаш лоар хІаши ба: Акиев Даул, Евлоев Хьамзат, Торшхоев Аюп, кхы дукхабараш а.

Доккха хьинар долаш, нахацара бола безам цІаккха а лаьгІ цалуш саг ва Евлоев. Къахьегама ударник, обществени, профсоюза цехопи комитета, кхерамазлеи техника комиссе член, дика рационализатор ва из. Мел хала дале а ше хьаллаьца гІулакх тешшаме кхоачашду Евлоева

А. САГОВ,
тха соб. корр.

ЛерттІа Іангара даха хьайбаш

1982 шера хьалха шоаш нІдаьрел а доккхагІа дола декхараш тІайийцад республика хьайбаш леладеча къахьегамхоша. Цар доаха деза паччахьалкхена 30,2 эзар тонн дулх, 84,5 эзар тонн шура, 97 миллион фуъ, 4725 тонн тха.

Цхьан Іаттагара йоаккха шура 2175 килограммага кхоачаш лакхъе еш. ХІара устагІана гІера доаккха тха 4,3 килограммага кхача деза, хІара кхача котамо тІехьара 200-нел кІезигагІа доацаш фуъ гудде лерхІ.

ТІаийца декхараш кхоачашдара чІоагІа лоархІаме да хІара хьайбаш леладеча участна, хІана балхахочул болча дикал лакхьяр. хІаьта ца дудурхда деррига хьайбаш толаме Іоацаш доаха. Республика дукхача боахамашка Іоаьи хьайбаш Іангара дикира даьккера йоакха опыт. Укх шере хьалхарча шин бетта дика лийтар хьайбаш Іангара дахара гІулакх Шелковски, Грозненски, Назрановски района формашка. ТІарайтан уххола доаькка а [illegible]

ла цхьа масал. Цу районерча совхоз-техникуме дукхача бахьанех кІезигделар деттадоахан, цунца дуваллена кІезигьелар хьайбашкха шура а. Цу хьалашка эггара нийсагІа йола решени тІайийцар совхоза дирекци — Нидара бахача нахагара шура нІе бозабелар. Цо гІулакх тІадиллар боахама керттерча зоотехника М. Конеыговна. Цо дика вІаштІехьдаьккхар из хІама — контрактне договорех хІара денна йІи совхоза 350—500 килограмм шура. Из бахьан долаш соахка ше тайннача боараме боах ферма паччахьалкхена шура укх шера. ХІаьта шоай деттача доахан Іула тІера лаьшна детта доахан кхамет кхетадаш Конеыгова шийнаэнагІа дІеча фух дола 100 племенной шиндаш доадаьд совхоза. Дош ишта оперативни кхачетадара гІо дир совхоза техникума лоайпача хана гІеьайдусача балхамашта кхьера хьанга [illegible]

Хьайбаш Іангара дахара, дулха, шурий, фуий производство заккхара деши хІара денна оперативни [illegible]

ХІаьта ишта белгалдаьккха бозам оа са ферма балха специалиста зоотехника йокхча владини е йиш хилар. Дукхача шераши хьайбаш леладара дерригача хьокхалдашта тІехьа латташ хьайоа еІаш яр Шаьла районера «Джалка» яха совхоз. ГІулакх ишта нийсденнача хана совхоза керттерча зоотехника хьокхаш Хусаинов Айдин, тоалаьа доладелар хьайбаш леладечара гІулакхаш. Детача доахан дукха даьнн — Белтатойча отделене фермера шин бІаь совгІа етт кхьча болхама — «Шалинский» совхоза дІа [illegible]

кхоаб хІана хьайбаш, телханц ден распердок. ферме бачча балха итогаш хІара денна ю. Хьайбаш леладерашта лаьрхІа кийчдаьд салаІа цІа, столови.

Дукха я республике цу тайпара йола беррига балхахоша хьинаре а шоай гІулакхаш довзаш а къахьегаш, дакха производственни толамаш доахаш йола фермаши боахамаши. Цхьабаьъда, цунца цхьана белгалдаккха дезаш да хьайбаш Іангара дахара гІулакх ца вІаштІехьдаьккха, белхтоккамо ца хеташ лелаеш йола моттигаш а кІезига ца хилар.

Дукха ха йоацаш республика хьалхьа тІахьожам [illegible]

Іангара дахара балха юкъе МагІалбика, Надтеречни, Сунженски районий фермашка. Ишта, хьайбашта [illegible] чам балла доакъар долча МагІалбика районе юкъера хІара цхьан фермашка Іатта кхоача шура 4,9 килограммагара 3,5 килограммага кхачаш лохденнай. Надтеречни района — 5,1 килограммагара 3,3 килограммага кхачаш. [illegible] района боахамашка 5,1 килограммагара 4,3 килограммага кхачаш лохденнай. Из хьайбаш кхабара режим ниса ца делаьд, пайда за доагІаьа [illegible] фермашта [illegible] йиш хІама да [illegible]

[illegible]

Тешшаме шийн гІулакх дІахьош вола болхло ва Аргунски гІишлон материални гІишлон индустрен комбината ремонтно-механически цеха электросварщик А. Наршин.

СССР хьахиина 60 шу, Нохч-ГІалгІайчен автономе 60 шу, из шийн лоІамагІа Россена юкъейаха 200 шу дизача [illegible] А. В. Наршин. [illegible] 150 процент кхоачашъяьй.

А. Наршин коммунистически къахьегама ударник ва

СУРТА ТІА: А. Наршин.

А. ИНТАЕВА сурт.

Сийлахьча юбилеяшта накъадолхаш

СИЙ ДОЛА НИКЪ

Нохч-ГӀалгӀайчене Советски Ӏедал эттачул тӀехьа гӀа чӀоагӀа йохаль хинна мехкдаьтта промыслаш, заводаш, фабрикаш, машинникъ юхаметтаоттабир гӀишлонхоша.

Хьалхарча итт шера (1918—1928 шера) цунга республике дӀадахийтар 8 миллион сом. Мел вай дегӀадаьхад, мел боккха гӀа дӀахьалхашкахьа баьккхаб хьахьокхаш дола масал доаладергда вай. Духхьал 1981 шера капитальни гӀишлош хьалъсча дӀадахийтар 400 миллион сом дар.

Сийлахь - боккха Даймехка тӀом чакхбаьннача шерашка, юхаметтаоттабе болабир халкъа боахам. Цу шерашка хьал а яь болх бе йолаяйтар керда производствош, цехаш, установкаш, реконструкци йир цхьайолча технологически установкаштеи цехаштеи. Цар торо хилийтар 1965 шера арахецаш хинначул кхозза дукхагӀа лакхавктанови бензинаш, парафин, цу даьнъе экспортни дараш 2.5-за дукхагӀа арахеце.

Вай республикерча химически промышленносте керттерчарех лоархӀаш я СССР 50 шу дизара цӀерагӀа йола химически завод. 1954 шера май бетта гӀишлонхоша цун хьалхара аргӀа эксплуатаце дӀа а душ, болх бе йолаяйтар фенолни ацетони арахецаш йола цехаш. Понкхача химс предприяти а хиина дӀаэттар ия.

Нитта хьалийр мехкдьттаца хьайоагӀа газ чакхйоахаш йола Карабулакски газ чакхйоаха завод. Йиллар 92 километр дӀоахал дола Вознесенск — Грозный яха газопровод.

1968 шера эксплуатаце дӀаслар Вознесенски газ чакхйоахача заводо хьалхара аргӀа, Цул тӀехьагӀа — Грозненски газ чакхйоаха завод.

Республика халкъа боахам дегӀабоагӀаш хиларна дувзаденна Советски Ӏеьдал эттача хьалхарча шерашка энергетика предприятеш хьалъяра паччахьалкхено хьожаль капитальни вложенеш кӀезига ядар.

Грозне хьалъе йолайир Коминтерна цӀерагӀа йола йоккха теплоэлектроцентраль (хӀанзара ТЭЦ-1), ия болх бе йоласлар 1929 шера. Сийлахь - боккха Даймехка тӀом болалуча хана Къулбаседа-Кавказе эггара йоккхагӀа лоархӀачарех яр из.

1953 шера Новогрозненски ТЭЦ (хӀанзара ТЭЦ-2) — болх бе йолаяйтийтаро вӀаштӀехьдалийтар дикка дукхагӀа электрически йовхаленэнерги яккха, Грознерча, Гудермесерча, Малгобекерча промышленностая транспортанеи дукхагӀа электроэнерги лоаттае.

Нохч - ГӀалгӀайчен автономи хьахиннача 60 шера хьалъяьи йоккхий машинаш ю заводаш: «Пищемаш», «Электроприбор», «Электроинструмент», медицински инструментий, кхыяраш.

Шера 1,2 миллион тонн цемент арахецаш йола цементни завод хьалъеча дӀадехийтар итташ миллионаш сомаш.

ГӀишлон материалий промышленность дегӀайоалаеча духхьал пхе шера (1966—1970 шш.) дӀадахитар 13 миллион совгӀа сом. Цудухьа гӀишлон материалий промышленносте 1970 шера арахийца продукци 1965 шера арахийцачул 45 процент дукхагӀа хилар 1969 шу чакхдоалача хана гӀишлонхоша эксплуатаце дӀаслар Аргунски вышкбетона конструкцей завод.

Республика яйга промышленность дегӀайоаллара Ӏалльмате дукха ахча хьежадьд паччахьалкхено. Духхьал бархӀагӀча пятилетка шерашка цу даькъо пайда ийцар 5 миллион сом хилар, цох Назрановски трикотажи фабрика хьалъеча гӀишлонхоша пайда ийцар 3,3 миллион сом а долаш.

ДӀадахача 60 шера республике керда хьанкелдий консерви, дулха, шурий, шекара, чалхагӀара промышленность, яйгача промышленность [illegible] доаихьаш. Республика хьалъьий комсеш, сом, баьцадараш, хьайбай продукташ чакхйоаха цхьайолла предприятеш, цу даькъа йоккхий консервни заводаш, мельникомбинаташ, хлебокомбинаташ, маьие ю заводаш, макаронни фабрика, чхьагӀара-конькни комбинат, чхьа [illegible] Пар ду заводаш, дакъеи вахчем ю шурий заводаш, дулха комбинат, шекар ду завод кондитерски фабрика, кхыяраш.

Къоьстта дукха капитальни гӀишлош хьалийр республика иттлагӀча пятилетка. Нохч - ГӀалгӀайчен халкъа боахамиа иттлагӀча пятилетка шерашка дӀадахийта капитальни вложенеш шин миллиард гаргга сом хилар е цул хьалхарча пятилетке дӀадахийтачул 18 процент дукхагӀа.

Цу пятилетке хьалъянча керттерча гӀишлонех я каталитически реформинга установка. «ЭЛОУ-АВТ яха установка, гормолзавод, Грозненски кога гӀирс бу фабрика. Аргунски вышкбетона изделей заводера производственни мощносташ, художественни керамика Дубо - Юртовски фабрика, хьайбай комплексаш, кхыйола объекташ.

ПятилетнагӀа еррига хьалъьйр хилар 30 совгӀа йоккха промышленни предприяти производствон.

Ӏалльмате дукха ахча (567 миллион сом е ерригача капитальни вложенех 29 процент дар) дӀадахийтар иттлагӀча пятилетке республика юрта боахама материально-технически база дегӀайоалаеча, е 32 процент дукхагӀа ийслагӀча пятилетке дӀадахийтачул.

Паччахьалкхен централизованни капитальни вложеней чотагӀа хьалдир 917 эзар квадратни метр хула наха чубаха цӀенош, 80 эзар квадратни метр дукхагӀа ийслагӀча пятилетке хьалдаьрел. Кооперативни хьисапе а наха шоаш а хьаллаьраш а тӀехьа дӀалаьрхӀача иттлагӀча пятилетке хьалъяь квартираш наьха шоай довлахьара цӀеноши хилар 1,4 миллион квадратни метр. БӀаь эзар совгӀа волча саго дика кийчъьяьча квартирашка керда вахар диллар.

ИттлагӀча пятилетка шерашка хьалъьйя 37,5 эзар дешархочоа моттиг йола юкъарча образоване школаш, 7,4 эзар моттиг йола деша даха ха йоацача берий учрежденеш, 400 мепги дӀаоттабе йиш йола больницаш, 1600 моттиг йола профессионально-технически училищеш. Грозне, райцентрашка, республикерча нах бахача кхыйолча пункташка болх бе йолаяйтийтай культурно - бытовой гӀулакхашта йола пусковой цхьайола объекташ.

Республике а Грозне а бахача наьха культурни вахаре боккха лоархӀам болаш гӀулакх хилар Драматически театр, цирк, иск ду бассейн, «Юбилейный», «Россия» яха кинотеатраш, дукха кхыйола объекташ хьалъяь нистеллар.

Республике гӀишлош хьалъяра даькъе цхьайттагӀча пятилетке чакхъякха лерхӀаш яр йоккха программа я.

Республика экономически а социальни а дегӀакхувлара хьежаеш йола капитальни вложенеш, цхьайттагӀча пятилетке хургья 2,3 миллиард сома маьха, цох производственни гӀулакхашта лаьрхӀача объекташка дӀадохийтаргда 2 миллиард гаргга сом.

Социальни культурно-бытовой гӀулакхаштеи йола гӀишлон объекташ хьалъеча хьожаде лаьрхӀад 600 миллион гаргга сом, цу даькъе моттигерча Советашка гӀолла 80 миллион сом.

Капитальни гӀишлош хьалъеча белгалдаьха денхараш [illegible] сихача темпашца чакхдаккха дезаш, да индустриализаци елга, производство шеръелга, моттигера гӀишлон материалаш дикагӀа хулийтилга, бригадни хьисапо къахьегам вӀаштӀехьа а боахаш алапи телара йола прогрессивни метод юкъехкуалилга.

Уих пятилетке болх бе йолаяйтийта лерг 24 эзар квадратни метр йола тикаш, цу даькъе город Грознера йоккха универмаг, шин универсам, 15 эзар квадратни метр йола [illegible]. Юкъарча кхачан предприятей сеть дегӀайоалаергья 17,4 эзар саг Ӏохаъ йиш йола моттиг тӀа а кхетаж.

Уих пятилетка шерашка хьалде лерг 1350 эзар квадратни метр хула наха чубаха цӀенош, моттигерча советашка гӀолла 100 эзар квадратни метр, бахача наьха доала хьарча средствой чотагӀа шоашта хьалдейта лерг 370 эзар квадратни метр цӀенош.

ДӀаьо а [illegible] дергда хинпроводаш [illegible] сооружениш дукхагӀа ехаш, теплофикаце [illegible] тӀа хьалъерья, троллейбусни линеш ехаргья, газ чуюлоргья 48 эзар квартире, цунах 32,5 эзар квартире юрташка а йиллаш.

Хьалъергья [illegible] школаш, деша даха ца йоацача берий учрежденеш, больницаш, тикаш, клубаш, культура цӀенош, кхыйола гӀишлош.

П. ГРЕБЕНЩИКОВ,
Нохч - ГӀалгӀай АССР Статуправлене начальник.

СОВГӀАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

«КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ КЪАХЬЕГАМХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

1974 шера 18 январерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежа дукхача шерашка цӀена къахьегарахи къахьегаме карагӀдьяннарий хам беш СССР Лакхехьарча Совета Президиума цӀерагӀа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла:

ЗАВОДСКОЙ РАЙОНЕ

РСФСР Госкомнефтепродукт Грозненски управлене Грозненски распределительни нефтебазе гӀолла:

Акимова Татьяна Семеновнана — заправщика.

Костомарова Татьяна Радионовнана — товарни оператора.

Коднева Вера Ивановнана — оператора.

Меньшиков Павел Васильевича — кадрашта волча инженера.

Мустапаев Увайс Мавсаровича — слесара.

Никитина Нина Алексеевнана — заправщика.

Тарашкевич Евгения Ивановнана — заправщика.

Шабаев Шерван Сулеймановича — заправщика.

Радиотехнически заводе гӀолла:

Данисевич Просковья Михайловнана — йоккхагӀйолча диспетчера.

Захарова Мария Петровнана — слесара.

Золотайко Надежда Ивановнана — упаковщицана.

Карачевцева Мария Ивановнана — гальваника.

Стенина Любовь Григорьевнана — гальваника.

Черняева Варвара Кузьминичнана — намотчицана.

Шинкоренко Зинаида Ивановнана — литейщицана.

«Грозгипронефтехим» яхача институте гӀолла:

Вайцеховская Ванда Петровнана — группа кулгалхочоа.

Гиладов Юнатан Даниловича — проекта керттерча инженера.

Иконникова Татьяна Всеволодовнана — группа кулгалхочоа.

Иржанская Раиса Касьяновнана — группа кулгалхочоа.

Стольникова Лилия Александровнана — группа кулгалхочоа.

Хлыпич Алла Михайловнана — йоккхагӀйолча инженера.

«Грознефтехимремстрой» яхача тресте гӀолла:

Баштуев Яхсна — бетонщика.

Воронова Ромоальда Киреевнана — экономиста.

Елисеева Евгения Степановнана — изолировщика.

Ильясова Тамара Юнусовнана — штукатура-маляра.

Иванов Михаил Николаевича — воккхагӀволча прораба.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене гӀишлошъеча механизаци яра № 1 йолча управлене гӀолла:

Жалыбин Петр Трофимовича — пенсионера.

Кесель Михаил Егоровича — машиниста.

Ткаченко Иван Константиновича — пенсионера.

Шуркин Виктор Владимировича — машиниста.

Ацетонови заводе гӀолла:

Бельдинов Спиридон Васильевича — грузчика.

Каргина Екатерина Антоновнана — лаборанта.

Подиорина Надежда Иосифовнана — аппаратчика.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене спец СМУ гӀолла:

Волкова Лидия Ивановнана — болхлочоа.

Гончарук Ольга Ивановнана — болхлочоа.

Патекин Виктор Васильевича — пенсионера.

Грозненски линейни производственно-диспетчерски станцо гӀолла:

Галушкина Надежда Матвеевнана — болхлочоа.

Доброхская Пелагея Георгиевнана — оператора.

Железняков Александр Васильевича — машиниста.

Журавлева Пелагея Ивановнана — пенсионеркана.

Корчагина Наталья Ивановнана — машиниста.

Ирауина Илья Абрамовича — пенсионера.

Маркова Валентина Андреевнана — машиниста.

Питюнов Виктор Емельяновича — электромонтера.

Родочинский Петр Гавриловича — мастера.

Сапостов Александр Михайловича — слесара.

Серединская Галина Петровнана — болхлочоа.

Федоров Андрей Федотовича — болхлочоа.

Железобетонни конструкцей заводе гӀолла:

Евдокимов Иван Павловича — ремстройцеха начальника.

Москвичева Нина Сергеевнана — арматурщика.

Чубко Ольга Михайловнана — болхлочоа.

Швайковская Анна Васильевнана — машиниста.

«Чечнигаз» яхача производственни объединене гӀолла:

Митунова Валентина Михайловнана — баллонаш хьалъюзачоа.

Селюкова Людмила Александровнана — баллонаш хьалъюзачоа.

Сагайдак Екатерина Герасимовнана — керттерча бухгалтера.

«Нефтехимзапчасть» яхача Грозненски заводе гӀолла:

Воронцов Владислав Михайловича — отдела начальника.

Красная Нина Федоровнана — йоккхагӀйолча юрисконсульта.

«Грознефтехимремстрой» яхача треста механизаце управлене гӀолла:

Мальченко Таисия Гавриловнана — экономиста.

Постнова Нина Васильевнана — керттерча бухгалтера.

Рукинов Иван Алексеевича — машиниста.

Савчук Вера Паньковнана — раздатчика.

Сейфулин Николай Федоровича — слесара.

«Грозэнергоремонт» РНП гӀолла:

Дубовской Александр Прокофьевича — слесара.

Нехаев Виктор Григорьевича — пенсионера.

Водоснабжене, канализаце, бӀеха хиш цӀендара управлене гӀолла:

Башкова Любовь Алексеевнана — штукотура-маляра.

Дубровская Александра Ивановнана — товарни оператора.

«Кавэлектромонтаж» яхача треста Грозненски монтажни управлене гӀолла:

Рассказова Александра Архиповнана — пенсионеркана.

Штраух Пелагея Александровнана — пенсионеркана.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене гӀолла:

Суриш Лидия Абрамовнана — отдела начальни деккараш ихоачашдечоа.

Гудин Александр Михайловича — нормативно-техническ станце начальника.

Н. Анисимова цӀерагӀча НГНИЗ гӀолла:

Кравцов Владимир Степановича — НТО начальника заместитела.

Чурча гӀулакхий министерства предприятие гӀолла:

Водинов Анатолий Григорьевича — директора.

Милоданова Надежда Андриановнана — уборщицана.

«Грозэнерго» РЭУ гӀолла:

Акинцов Виктор Ивановича — сектора кулгалхочоа.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлена СМУ-8 гӀолла:

Солошенко Иван Павловича — слесара.

«Чечингстройтранс» яхача производственни автотранспортни объединене гӀолла:

Масленников Петр Семеновича — кузнеца.

Соболева Нина Васильевнана — керттерча бухгалтера.

Грозненски горпищеторге гӀолла:

Ванина Клавдия Ивановнана — кассира.

Селеменова Ксения Григорьевнана — тика заведующицена.

Ножаева Зулай Юнусовнана — продавеца.

№ 6 йолча юкъерча школе гӀолла:

Виноградова Анна Васильевнана — хьехархочоа.

Колпикова Анастасия Федоровнана — хьехархочоа.

Ольховникова Любовь Андреевнана — пенсионеркана.

Храпатия Тамара Артемовнапа — хьехархочоа.

Нохч-ГӀалгӀай кинтоторге гӀолла:

Гудушаури Александр Яковлевича — продавеца.

Гриненко Надежда Ефимовнана — продавеца.

Кузнецова Нина Прокопьевнана — продавеца.

Кривых Евгений Петровича — тика заведующицена.

Павлова Елена Александровнана — пенсионеркана.

Петухова Нина Афанасьевнана — керттерча бухгалтера заместитела.

Плетнева Мария Николаевнана — йоккхагӀйолча бухгалтера.

«Промтовары» яхача Грозненски объединене гӀолла:

Ахматова Раиса Михайловнана — керттерча бухгалтера заместитела.

Богданова Вера Федоровнана — контролера-кассира.

Кравченко Валентина Ивановнана — продавеца.

Кущеева Мария Семеновнана — закройщика.

Приходько Александра Ивановнана — секце заведующицена.

Сливкина Антонина Михайловнана — комплектовщицана.

Сыроватская Анна Ивановнана — пенсионеркана.

«Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене жилищно-коммунальни управлене гӀолла:

Апанасина Мария Михайловнана — пенсионеркана.

Бакчинова Надежда Венедиктовнана — уборщицана.

Лотникова Мария Федоровнана — болхлочоа.

Малуева Ребаг Абдулвахабовнана — уборщицана.

«Чечингражданпроект» яхача институте гӀолла:

Евсеева Варвара Прокофьевнана — йоккхагӀйолча инженера.

№ 9 йолча юкъерча городской профтехучилище гӀолла:

Подогова Надежда Ивановнана — йоккхагӀйолча бухгалтера.

НГӀАССР МВД пожарни охрана управлене гӀолла:

Гущина Клавдия Ивановнана — бухгалтера.

Дегтяренко Владимир Ивановича — автослесара.

«Чеченингушрыба» яхача объединене гӀолла:

Музаева Рукъет Ахмедовнана — болхлочоа.

Юстице министерства гӀолла:

Ваева Анна Прокофьевнана — йоккхагӀйолча бухгалтера.

№ 30 йолча берий яслешка гӀолла:

Шелудцова Мария Васильевнана — медсестрана.

«Грознефтеоргсинтез» орсе гӀолла:

Лынова Раиса Васильевнана — продавеца.

Терехова Клавдия Дмитриевнана — официантнана.

«Оргтехстрой» яхача Краснодарски треста филиале гӀолла:

Коравайченко Александр Федоровича — отдела заведующицена.

Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ**
Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВИЛЬНИК**

г. Грозный.
1982 шу. 10 февраль.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Сальвадора патриотически ипзаша лоаттабу къовсам дӀахо чӀоагӀлуш боагӀа. Фарабундо Марти цӀерагӀча къам мукъадениxара Фронта отрядаш мовстагӀчоа майра чухьелхаш стратегически лоархӀаме объекташ хьалуш, церда нах баха моттигаш нарерваш.

СУРТА ТӀА: сальвадорски патриоташ тӀом сеца лоацца перерыв йолча хана.

ТАСС фотохроника.

СССР—тӀом боацача кхоаненна тӀехьа

— Сов тӀехдаьккхад ала йиш хуттьли, — белгалдаьккхар АПН собственни корреспондента А. Жигуновна интервью луш цӀн хезача къулбаафрикански прозаика Булане Мофолос, — цхьанна а паччахьалкхено даьдаш дерригача дуненна тӀа бохаргбоаца машар оттабара Советски Союзо даь миссел хӀама даьча.

Шу хьалха кхайнайир КПСС XXVI съезде Леонид Ильич Брежнева Советски паччахьалкхен традиционни машара тӀехьара курс дӀахо дегӀайоалаяра хьисапе хӀама дола 80-ча шераштa йола машара Программа, — кертагӀдаьккхар цо. — Керда тӀом ца хилийтара тӀаераль йола СССР политика африкански дараш а чулоацаш долча дерригача хьалкъий хьашташта ма ишшара я. ХӀана укх сахьате, колониальни система классически форма ехачеи Африка мехкашта хьалхашка политически а экономически а даьъе цхьаннех тийша хӀама доацаш хилар чӀоагӀдара деккхараш эттачи хана, машара даьньера советски предложенеш хьаллацар дикаа даргдоаца хӀама хинна дӀаэттад тхона. Духхьало машара хьалашка мера динамично дегӀааха йиш яц мукъаьйнача паччахьалкхений.

Дар-Эс-Салам. (АПН).

ЧССР Советски Союзо техническа новнъостал а деш Братиславе хьоль «Словнафт» яха мехкдаьтта химически комбинат — Чехословаке йоккхача химе керттерча предприятех цаӀ хиина дӀаэттай. ХӀара шу ме доал цун ниэ совбоал, хӀаьта халкъа боахама а экспорта а лаьрхӀа цо хӀана 150 цӀи йола мехкдаьтта химе изделеш арахец. ТӀехьарча хана укхаза арахеца доладьд пластмассай кердагӀа дарех дола тайпаш.

Комбинате чакхдоах «Дружба» яхача трубопроводагӀа дӀаухаш дола советски мехкдаьтта.

СУРТА ТӀА: «Словнафт» яхача комбинатера этилен арахецаш йола технологически установка.

ЧТК—ТАСС сурт.

Калейдоскоп

ХА ТӀЕХЬАШКАХЬА ЙОАГӀА

ЧӀоагӀа конкуренци йолча хьалашка эпархочун шоай изделешта безам тӀаозара ца деш хӀама диса дий хьогӀ доазол дехьарча фирмаша. Цу технически кердачарех боала пайда шено йолаш хул цкъаза. Цу тайпара, Японе арахец ашараш лекха киса лелаю калькулятораш. стрелочнин цифровойи шолха циферблат йола пхьарсагӀа доахкаду сахьаташ.. Цхьа японски фирма, хетаргахьа, эцархо кердача хӀаманца теттара цешакха фантазии торон кхоачаянна иле а стрелкаш... тӀехьашкахьа лела сахьаташ арахеца йолаелар.

ХЬОГАЛ ДӀАЙОАККХА ПОЛИЭТИЛЕНОВИ ГАЛИ

Ховш да, даьа хӀама доацаш саго кӀираш доахаргдолга, хӀаьта хий доацаш — массехк ди доаккхаргдац Бакъда. Брайен Кавангх яхача австралийца йоах, кхыметтел ассале а хий доацаш Ӏетургва шийца... доккха полиэтиленови гали а хуле га а корайол. Ше эксперименташ цо цу тайпара гали цо ӀотӀадогӀаш хиннад чӀоагӀа дӀа а дийтке авкалипта ткъоврон тӀа, хӀаьта гӀанаш тӀара Ӏи хинна дӀайода тӀоадал гале чу кеаш хиннад. Цу тайпара, денни бийсанен гулде йиш я литрга ахачча цӀена мала хий. Из тоъаш болаш да, хьогала ца вала.

(АПН).

Монгольски зарисовкаш

ӀАЛАМЦАРЧА БЕЗАМЦА

Шин вахара дукхагӀа дола дакъа дӀадениад Ӏаламеи цун руанъон лорадара эадийча гӀулакха МНР-а культура заслуженни деятела Дугаржавын Шагдасурэна. Центральни аймакерча Даун-Мод яхача города гаьна доацача Богдоульски лоамий донкъий эггара хозача моттиге цо лый музей. Цу моттига хозал, цига дукха са доалла хӀамаш хилар, дукхача хана дена нах тӀаолаш дар. ЦаӀ доацаш дацар XVIII бӀаьшеро 30-ча шерашка дина гӀулакх леладераш зерато уха Маидширски монастырь укхаза йиллар. Укхаза салаӀара тӀера нар тӀеххьара монгольски монарх Богдогэген.

Хиннача монастыра гаьна боацаш ба Шагдарсурэна «бовкам» — фордагара хьал 2250 метр лакха йолча шовзткъанел совгӀа гектараш тӀа да листа хьу йола сийлен доамаш.

Музея хьалхашкарча майда тӀа дото хӀамаш еча пьаро, цун къонгаша XVIII бӀаьшеро баь гергача оагӀош тӀа орнаменти йоазуви доле боккха бронзови ай. Цу ая тӀа даьча йоазох хоа иа. Цу чу йода 1800 литр, дозал — шин тонна. Хетаргахьа, дукха нах вӀашагӀкхетача цӀешки леладаь хила беза иа — хӀана аьлча, цу чу дода бӀь нетара дулх.

Музее хьокхаш я Богдоульски заповедника еррига флорец фаунеи. Безамца лаь гербареш, кӀорнаций, чоашилгий коллекцеш, хьаьнгийн оакхарчий мудаш. Дина художника волча Шагдарсурэна ше хьаьь экспонаташ а я укхаза. Цун инструмент кисть а розец а йоацаш канцелярски клоб да. Материал — гаьний кӀотарий генаш, кӀорнацей тхьамалгаш, хьалилгаша Ӏолегаш бедаргаш, чкъаьрий чкъоргаш. Царех яь аппликацеш Ӏалльмате хоза я.

Укхаза оакхарий наха кхерац. Соалор лийза латтача ӀаӀарах чу а экх. ӀаӀарай дуарг шин цӀаргӀа санна [illegible]. Музеина тӀаьхх гӀа гаьна маьрша дажаш сайи - марелаш доахк.

Музее мел хиначча хӀара саго бараш оал из шин хиьача тайпара ӀамаДнна Ӏалама моттиг лоравеча.

(АПН).

ХАЛКЪА ТРАДИЦЕШ ЙОВЗАР

Мишигдоржийн Амгалан вара даьй хана дола доахан леладеча доало. 10 шу даладица даьшта иа [illegible] йоакъостач деш хинна [illegible] карера гӀулакх дагьча болх даьй слесарь, шофер волаш. Цар моттиге творчески командировке хиннача МНР-а халкъа художникана [illegible] вӀашагӀкхетаро хиннцар цун вахар. Деша аьнна шинга даьча хьехарах иа институте эттар. Дийша ваьлча Ховдоски аймака музыкально - драматически театра художника дӀанийцар из. Цу хана дена М. Амгалана эьй [illegible] совгӀа спектакль декорацеш [illegible] совгӀа концерта оформлене.

Театральни художника [illegible] балла лоархӀамо да драматурги хараг совгӀа халкъани истори, этнографи культура [illegible] Ховдоски аймака [illegible] карагӀда къахьегама деаллс бах горгӀаш, дагчнаш, хрланхайцаш, кадачаш, [illegible] машинаш, дербеаш — тхьаь къамел нах. ХӀара къачани шорй дукхар, мотт, илли, лоаьараш да.

Этнографи — [illegible] кхоллама къоностгуре [illegible] дукхадения [illegible] ХӀара М. Амгалан [illegible] арахеца [illegible] [illegible] ски коллекци а [illegible] керга тӀа тоха хӀаман дӀа гӀа лелаю [illegible] [illegible] ЧагӀача [illegible] Ӏавдачаш, традиций [illegible] [illegible] М. Амгалена [illegible] халкъни [illegible] дукхагӀа [illegible] а [illegible] ревза [illegible] деш.

1977 шера Улан-Батора [illegible] [illegible] Москвахи [illegible] Монгольски художнекий [illegible] [illegible].

ИВАНОВА Елена.
(АПН).

БЕРАШТА — ЗНАНЕШ

Дукха ха долшаш Назрановски № 3 йолча школе хилар, республикерчу хьехархой говзал лакхъеча институто дӀайихьа навна моттин литературин хьехархоша хьехархой семинар. Цига дукха лоьшаш хилар Назрановски, Сунженски, Малгобекски районашкара. Къулбаседа-ХӀирий республикерчу Пригородни районерчу хьехархой. Семинара дахьаьшхой торо хилар Назрановска № 3 йолча школе навна меттан литературин урокаш мишта лакхбаьса ярхьа бен бола хьехама болх мишта бу хьаха.

Хоза хеташ хьехар таьй тайпара районашкара хьехархой «Дайн накъостий, сийлен накъостий» ахача классат арахьарчу мероприятега. Укхаза гӀулбениббар граждански тӀемен Сийлахь-боккхача Даймехка тӀемен ветеранаш. КӀоарга идейно-политически чулоацам болаш яр из мероприяти. Цо цӀаьхха а дагаболийтар вай сийрда тахане бахьан лийграй, хьаьта дийна биссарий сий де, уж лархӀа безам дика, хьехадийтар.

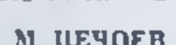
Кхы дошха ца доаш зар дӀавалхьа лоруний малам: «Из ди оаха тарга ххийлад», «Ниийпа эдибнид» хьаха зар...

Дешархоша дукха дийцар укхаза советски халкъо хьабенача бӀаьхача а халача а наьхьах, турпални вахарах, кхелса лаьна Дагалавцар вайнахьа сий дола хьаннащ ГӀ. Ахриев, А. Шерипов, Ю. Албогачиев. Долакха-юрта лаьттача тӀемий, Сийлахь-боккхача Даймехка тӀема турпалаш.

Шолсе баьккача тӀема дакъашхоашта юкъе бар Т. Мальсагов, У. Балкоев, А. Тотмурзиев, А. Цароев, Л. Ужахова, кхыбараш. Боккхача безамца го баьбар цари дешархоша, дукха дӀайха дешаш аьлар, иллеш дийкар укхаза царна лаьрхӀа.

Шоаш школаш балха опыт юкъадо семинаре хьамаьлаш зир Къулбаседа-ХӀирий республикерчу Пригородни районера Тарски хьаха юртарча бархӀ шера дешача школа хьехархочо А. О. Козлоевас, Назар-Кертерча № 1 йолча школа хьехархочо П. Ашуева, Къулбаседа-ХӀирий республикерчу хьехархой говзал лакхъеча института методиста А. Б. Зязиковас, вай республикерчу хьехархой говзал лакхъеча института методиста Р. И. Оздоева.

М. ЦЕЧОЕВ.

Столица сердали йӀовхали

ӀӀалла йовш ди московскени корий сердал, — уж дешаш иллешта, дуицарашта, живописа произведенешта ноа кертера теча хиина дӀааттад. Да а да ца мишта, ара йоагӀа шелал латт, баьӀде москвичаш сагото е ццаш бан электрический йоӀвхала. Москвера энергетически болхама болх сеца ӀӀалла а хулаш бац.

Городе боаб белча московски корашта лоаткь тайпапара бесан дода электрически ийлий. Цо бешам оттийт кинотеатре, бассейне, цирке, библиотеке, театре, кафе... йаха. Цоаш «чувьехача» бахо лоаш бола городе жанаш балха ди чакхьхьача башха сагота е хилан ца чубжа. Уж сагота бац ара дола делхе а, селхан минус ала, тахан — минус пхаьйтта градус шеда яле а. Уж чубаьннача моллаеча адаш ӀӀайха в сийрда а хургьа.

Цан отопительни сезон Москве юкъера лаьрхӀача 212 ди йӀахьа хул. ХӀаьта из йолалу сагоалатӀйча октябре. Баккъа, дукхаза а шийсу бӀаьсти е гуйре шийла хиларна хьежжа из сезон ӀӀахьлуш а е хьалхаьта йолалуш а.

Москве а кхыча йоккхийча промышлени городашка санна хьаль централизованни теплоснабжение система я. Электричество. Ів. дӀайха хийтел теплоэлектроцентрало.

Москве мишта болх беш я районни теплостанцеш. Теплоэлектроцентралашка хьаьчана цар йӀовхала лӀааццу 90 процент лаг чубжа йӀенош. столица культурно - бытовой административни учреждении. Ахьхa 10 процент гӀирсаш мара дӀаоххад моттигерча галови котельнецица.

СУРТАШ ТӀА: 1. Энергетикен заводаш. Уж цул дош шоийла йӀвен дугладенни хиларна ӀӀалла уйла я ди московчаша цхьаболча хана Бавзьа ... ... а москвичий цӀагӀа керда зизаш хул.

2. Хий дӀаяздеш болча ль оператор Кулешова Наталья. Из болх беш я московски ТЭЦ-23, хӀаьта горожаний квартирашка йоӀвхал а тел

Б. КАВАШКИНЕИ а Ю. ЛИЗУНОВЕИ суртащ.

ТАСС фотохроника.

ИРАЗА НИКЪ

Дукха ха йоацаш хенатехар вовбалин СССР хьалхинаа кхоаьхьа шу дизарах йола КПСС XXIа сонаж тхол бригада безцаш, юхьанца балхьхо хана, хана тайп тайпарна хьачах болча хьалхоса сайна дахь ковкъостал дагахдайтаро сона цу тӀа хьинета: «СССР хьахонла коллектива, кхоллдахьаш юкьдоттагӀа ю. Ӏаьши тешар. ӀӀаьши новкъостал дала гӀулаккаш оттадо чоагӀа сихала кьаьдах сийлахь... бовкхача Онтибро хьалхела обществ духовни дегӀадаьхарге хьача дешаша

— Берингача иза бӀьча кьакъегама новкъа сонна йилдоелаш цу дешаш яма ахкара вола халкъашта юкьера доттагӀал. Ателье барахьа теха ӀомаччeтӀестахьагӀа. Грозаерча мода ЦӀати бйь бетта кусеаниха хъийтар со маза биннара дӀахо йаьрхьал. ЦигӀа а соня цӀой тӀаьча пахаа саина хьехар арсел, арналеех, новхеш болча хьалхаьа... — йоах «Чеченкин беда» хьаха объединения наха теяча ланаяеша барх кьаьш пена фабрика заврайщикас Нугиева Амината.

Сулимбкова Мансфат йоах: — Оаза, бӀекхагӀчар йийча тхона гора Аминат хӀамаш гетарна бокьа белам бола йоӀ йолга. ТӀакха на хоре нусна дӀахьен доге а доагӀар. шийна дах хьехар юзя перадалыча на дезаш цо дӀа а лаца. Гуш дар цу йоӀо шийна сайа специальность херяа хилар.

Ишта дуьц Аминатах хӀанн цун бригаде болх беш бола хьаьта, бохкагӀиа болхашна а

— ӀӀаьнха а дишлгоддаш сона, — йоах Нугоевас, — се хьаррбойлашо курсазна йбаьшенна боьннача дана нигга арсий хьалрана сайна дах хьехарчо се цар болав. ХӀаьа мебшеи республишан «Фадалияца зилгаьпа ти на сона ахбаӀа гу вай вожарака долла хьаьхъашта цигаерха доттагӀала гӀулахаш.

Нугоева Аминат хӀамаш гегала йоккха говзал йола сагӀ я. По курналь бригадыла, ХӀаьта из йехе хьелланштиле цаӀ я.

Планаш тӀанийца декадерашн кхьачиш а тӀехкхобацаш а ця деш ӀӀавинна бисаш Нугоевас кулкхашта йола бригада, — йоах цига начальника Элеанаена Зинас. — ХӀаьта бахача нахо телаш дола дакхаш... а ийшанаш. Тха жалобица предложений ниьаха тӀа ЦИ Нугоевиа а цун бригаьтал хьаяйха а хадах бар из хЦайи.

Ужа бОбиёва шера дон-... бригада ЦЭаЙла хьакьу Брнгапо Ниио бетта плана тӀаьчнадьнаьйь. ХӀаьа Нугоева Аминат ше а а хьаьчна Дутйа бол йона...

Амината вулхаадела бригадан а 10 хьалсат ... Суланова Мансфаьш ...

Ю. ЧАХКИЕВ.

Редактор

Т. А. ТЕБОЕВ.

Эскаре гӀулакх деш ба вай мехкахой

Тешаме ши новкъост

Нохч - ГӀалгӀай университете цхьаьа дешаш а цул тӀехьагӀа Советски Эскаре гӀулакх деча хана а цхьаьн шийлеэлар ши доттагӀа Батасеи ӀиӀсан Козлоева Руслани. Университета а бар уж дика дешарца, общественни вахаре хьинаре дакъа лаьцца болгалбаьна. Халонаш бу на кьожабеш, шил на кхоеш Дьхье лораф, хьаьна шоаъа гӀалпала гӀулакх тешаме чакхдоах цар.

ШоллагӀа шу да мугӀарера бола Ӏ. Батасеи дӀамагӀьла сержант Р. Козлоеви Советски Эскаре гӀулакх деш бола. Шаьшке а дӀахита гаг полразделене ВЛКСМ бюро члехалла хержаб. Кагирхоша дакъа ца лоацаш цхьаькъа а мероприяти чакхъйлаш ...ха Къаьстта бокъха доаркхам болаш йо эскаре гӀулакх де керда баьхкача ӀӀутхоши цар бу кхетама болх.

Къонача бӀухоша дош деннад ВЛКСМ XIX съезда сий на тӀема гӀулакх «5» дохаргӀа оценка йоацаш чакхдаха. ХӀаналг и итташ воапаренш ц цар. наьхкаш тӀа йовзх «Советски Эскаре отличник», «За отличие в службе» яха знакаш.

Мехка вахар довзара шоай политически сакхетал лакхбара хадданза дешаш ба наьрхой. Уж гу йиш я дорте XXVI съезда, КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленуми материалаш ӀомагӀ баӀаш.

Советски Эскареи ТӀема-Форда Флотеи 64 шу дизара ийӀ хьагӀиоттхлаш доккха сийдьиаѐ вайнахьа нагийча паьха. Уж шаькхе а КПСС мугӀарашка хьаийцав.

«Бокъонна бола новкъостий», — йоах царех подразделене бӀухоша Цапков Сергевс, Вакуленко Серге... маьшинза Гадкес, кхыбараш.

Ишта командование. новкъосташа бархва а оалаш. Дахьье тешаме ларацеш вола вай дола ши бӀухо Ӏ. Батасеви Р. Козлоеви.

М. ЗЯЗИКОВ, военнослужащи.

УКХАЗА БА САЛТЕЧУН БОАРЗ

Херсонщина. Дукха шиӀ йолхаза цун лаьтта Сийлахь-боккхача Даймехка тӀема хана. Укхаза хиннача лирача тӀемашта тешал деш да юртешка вежарий кешашци тӀа латта памятникаш.

ТӀема сийлен моттигашка гӀолла походах бахача № 50 йолча Херсонерча школа шеча дертохкарий терким Назаяб Зеленовка яхача юртарча вежарий боарзо. Цига дӀобехха бовзн 1941 шера март бетта Херсон моастагӀах мукъабоахкаш хийнабьн Цига боахкарий цӀераш Тахиллеа районскомаьтерча списка тӀара тхона кондир цига дӀавелла воаллача Нохч-ГӀалгӀай республикерча салтечунца дувзадена цхьадола хӀамаш.

Рядовой Кукушкин Петра гергара наха хома дале тӀаьнаш а цун боарз хилар, хетарга хьа царна из де лоацаш вайгаш айна хеташ хила десаш. ХӀаьта тха кхьхато гӀа дерга царна, цун наша ьаха лаха.

СССР 60-шу дизара сийна оаха лаьрхӀад Нохч-ГӀалгӀайчен тӀема ветеранаш бун оам лоаттабе. ТӀемий доакъашхоша дех оаха тхона хьаллаца, шоай тӀемах дола дагалоацамаш сурташ уш адресаш хьаийтар: УССР, город Херсон, Кремлева улица, 135, № 50 йолча школа шеча лертохкаршка.

Рядовой Петр Гаврилович Кукушкин вешна 1941 шера 21 марта ийча халача новнех.

А. ЦИТРОН, хьехархо.

ЯХЬЕ БАЬННАБ САМОДЕЯТЕЛЬНИ АРТИСТАШ

(II тура заметкаш)

Укх деношка «Оргтехника» объединене культура Двореце хилар «Нохч-ГӀалгӀайчен автономе 60 шу» шиш йолаеча из Россеха юкъе-яха 200 шу дизара кечьяь вола Старопромысловски района производственни коллективаш художественни самодеятельности хьахара шоллагӀа тур. С Смирнова «Дахьче» яхача стихотворение дӀайолайир хьажара программа. Пролетбата пе ралхча ДК самодеятельни коллективи доакъашхочо а Руда Цул тӀехьагӀа сцена тӀа аьлар вокально - инструментальни ансамбль. Цар дӀоалл цун хеза дола «Казачья», «Бези» ... яха иллеш.

Ансамбло болх бу цхьа шу гаргга ха мара бац е. бу кӀезигача хана ансамбла пазлула кхочо. Краснодарски культура институт йьакх ... С. Шашкана дика ... пертуар шеръе а чубаьнна хьаьрна ансамбла доза хьалхоушта ди тӀехьагӀа пхьа а моӀпаргӀа новзийта а. Из дика гуш дар, цар дӀалхин иллеш жюре бедам а тера а шоашта тӀеза хила дар. Программа дӀазо ьху № 3 йолча музыкальни школе а кхалхьха вокальни группо. Хоза а дика а дӀаьхар цар советски а моттиггерча композиторий иллеш Ужаза хьалгуш лар из группа вӀашагӀтехьаьр школа директор Л. Батальвановна дукха ... дукхаза хьаьнийта хилар, кха из яьхча, цар дӀаоллаи дола иллеш цхьа шоай тайпара хоза, ... «Пролетбата» ДК шоай программа чакхйоахь ...

Дахьено шоашта хьалхашка оттаду лексараш ди... чаше къона тӀехье кийчаргйолаш, лег чу дорасаш дахькар из патриотически иллеш.

КИМ яхача клуба коллектива йоккхача программа юкъе дина я кьина къоастае тегарйолаш цхьа номер мара ...

Вай республике дика йоашал ...

Хьажар чакхдоал вай республике ...

М. БАРАХОЕВ, ЧИГУ студент.

Спорта хоамаш

ФУТБОЛ

Чакхдаьннад Нохч - ГӀалгӀайчен футболах Ӏай лоаташ хьалхе лаккар. Цига дукхагӀа теркам тӀеоаш, шийна а команда низаи хьахьарра долаш чакхъаьлаш Аргунерча «Вайнах» яхача командан Грозаерча моваьши сакьхача автотранспорта объединене командаш юкъе лаьча яхь. Цар счет 1:1 хилар.

«Промвентиляцие» командо счет 1:0 йолаш кьвзлоаьнахар НГДУ «Старогрозненефть» командашара. хӀаьта «Нефтяник» ЧИГПИ командаца довлар чакхдаьлар счет 2:2 йолаш.

УРОКАШКА А УРОКАШ ЧАКХЪЯЬЛЧА А БУ БОЛХ

Бера атеистически кхетам бала белаба бола на цкьо ... [illegible]

Б. ...

М. ... йолча Малгобекера школа хьехархо.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 МАРТ

I ПРОГРАММА

[illegible]

РАДИО

11 МАРТ

[illegible]

ТХА АДРЕС: ... г. Грозный, Маяковски ул., 92. Телефонаш: редактора — ..., редактора заместителя — ..., секретара — ...

НАШ АДРЕС: ... г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — ..., заместителя редактора — ..., ответственного секретаря — ...

Газет эрзаьнна шинарех, ... шоаттен денешка

«Грозненский рабочий» издательства типография, Маяковски, 92.

Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92.

Заказ № ...